

Lonneke Oostweegel, huisarts en seksuoloog NVVS
geen belangenverstrengeling

Patiënten willen graag specifieke informatie over seksualiteit, maar vragen niet ...

Zin in seks heb je of maak je?

"VOORUIT DAN MAAR WEER
GA JE MAAR VAST UITKLEDEN."

Opgewonden, postmenopauzale vrouwen, hebben minder lubricatie

"O, WACHT...DAN ZET IK EVEN MIJN LEESBRIL OP."

Mag penetratie seks tijdens chemo ?

"PAS OP, EMILY. IK GA NU PENETREREN".

Is seks direct na bestraling een gezondheidsrisico voor de sekspartner ?

?

Ohnut

Oorthermometer? Nimbus2000? ...?

Is aandacht voor seksualiteit bij de behandeling van kanker belangrijk?

- Minder effectieve keuzes
- Schade kan beperkt worden door op tijd over seksualiteit te praten
- Ook in palliatieve fase
- Reactivering seksueel trauma

Addressing patient sexuality issues in cancer and palliative care. Williams and Addis
British Journal of Nursing, 2021, Vol 30, No 10 (Oncology Supplement)
Supportive Care in Cancer (2021) 29:6851–6861 Sexual health and wellbeing after pelvic radiotherapy among women with and without a reported history of sexual abuse: important issues in cancer survivorship care

Discussing sexuality in cancer care: towards personalized information for cancer patients and survivors

Leonore F. Albers^{1,2} • Mirjam A. van Belzen³ • Christel van Batenburg³ • Vivian Engelen³ • H. Putter⁴ • Rob C.M. Pelger^{1,2} • Henk W. Elzevier^{1,2}

Received: 8 July 2019 / Accepted: 20 December 2019 / Published online: 3 January 2020
© Springer-Verlag GmbH Germany, part of Springer Nature 2020

Welke informatie hebben patiënten nodig?

NFK en LUMC

Hoe vinden patiënten dat de communicatie verbeterd kan worden ?

Online vragenlijsten naar leden patiëntenorganisatie/panel en daarbuiten (response rate onbekend)

Identificeren welke groep meer informatie nodig heeft

2657 deelnemers

Table 1 Patients characteristics (*n* = 2657)

	Participants <i>n</i> (%)
Gender	
Male	1193 (45)
Female	1444 (55)
Age (years)	Median 61 (19–94 years)
Relationship status	
Not in a relationship	267 (11)
In a relationship	2221 (89)
Time since diagnosis	
< 2 years	530 (23)
3–5 years	736 (32)
6–10 years	556 (24)
> 10 years	471 (21)
Type of cancer*	
Breast	905 (34)
Prostate	531 (20)
Gastrointestinal	455 (17)
Urological	172 (7)
Gynaecological	135 (5)
Other	260 (10)
Stage of cancer	
Local disease	1708 (74)
Metastatic disease	477 (20)
Treatment*	
No treatment	29 (1)
Surgery	1954 (74)
External beam therapy	1205 (45)
Internal beam therapy	172 (7)
Hormonal therapy	791 (49)
Chemotherapy	1073 (40)
Immunotherapy	186 (7)
Self-reported negative impact of cancer on sexuality	
Yes	1767 (67)
No	884 (33)

*Multiple answers possible

2657 (ex) kankerpatiënten:

- 65% behoefte aan informatie over seksualiteit
- 60% vindt dat informatie door zorgverlener gegeven moet worden
- 59.6% van de partners hebben behoefte aan informatie

Supportive Care in Cancer (2020) 28:4227–4233
Discussing sexuality in cancer care: towards personalized information for cancer patients and survivors
Albers, van Belzen, van Batenburg, Engelen, Putter, Pelger & Elzevier

JOURNAL OF SEX & MARITAL THERAPY 2021, VOL. 47, NO. 2, 197–203
Sexuality in Intimate Partners of People with Cancer: Information and Communication Needs: A Brief Communication Albers, van Belzen,, van Batenburg, Engelen, Putter, den Ouden, Pelger & Elzevier

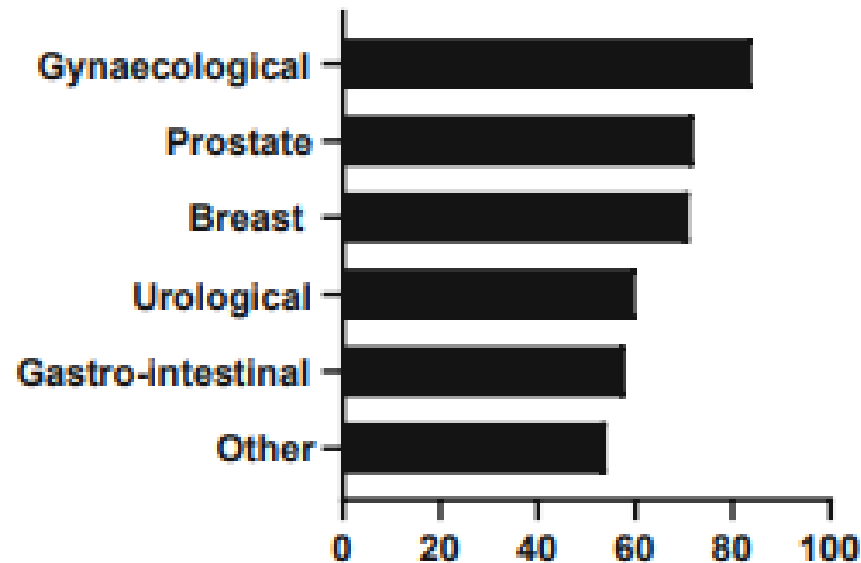

Fig. 1 Percentage of patients who reported to have a need for information regarding sexuality

Meer behoefte:

- Jonger dan 61 jr
- Als er negatieve gevolgen op seksualiteit zijn
- Diagnose korter dan 2 jr geleden

(57% behoefte als behandeling > 10 jr geleden)

Supportive Care in Cancer (2020) 28:4227–4233
Discussing sexuality in cancer care: towards personalized information for cancer patients and survivors
Albers, van Belzen, van Batenburg, Engelen, Putter, Pelger & Elzevier

Waaraan behoefte?

- Routine informatie over seksualiteit voor, tijdens en na de behandeling
- Initiatief bij zorgverlener
- Mogelijkheid verwijzing seksuoloog
- Partner actief betrekken

Laat je niet weerhouden door leeftijd ...

	Man (N=405) %	Vrouw (N=201) %
Leeftijd	76	73
Frequentie: <i>wekelijks</i>	41	35
<i>1-3x/mnd</i>	19	24
Tevredenheid: <i>zeer</i>	41	36
<i>redelijk</i>	24	25

Wang et al, Am J Geriatr Psychiatry, 2015, Sexual Health en Function in Later Life

Obstakels om seksuele klachten te bespreken

- Wiens taak is het?
 - Persoonlijke attitude
 - Aannames over behoeftes patiënt
 - Andere zaken zijn belangrijker
-
- Gebrek aan tijd
 - Gebrek aan training zorgverleners
 - Gebrek aan informatie materiaal voor patiënten; weinig praktisch ?

Addressing patient sexuality issues in cancer and palliative care. Williams and Addis
British Journal of Nursing, 2021, Vol 30, No 10 (Oncology Supplement)

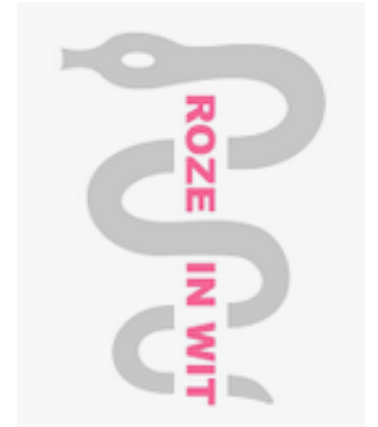
- Inclusief vraag naar voornaamwoorden en rol contactpersoon
- Uitleg vooraf
- Privacy ; omgaan met het naakte lijf
- Iedereen aanwezig voorstellen/groeten en taak verduidelijken
- Vraag wat patiënt nodig heeft
- Geef patiënt inspraak en controle

Neem het initiatief en vraag toestemming

Stapsgewijze benadering

- Welbevinden
- Veranderingen in leven / relatie
- Intimiteit / seksualiteit

“Bij deze vorm van kanker komen seksuele klachten vaak voor. Mag ik u daar naar vragen? Hoe is dat bij u?”

Diversiteit

Seksualiteit bespreekbaar maken: valkuilen

Moeilijk of verhullend taalgebruik
("Heeft u klachten van anderen?", "penetratieseks")

Draai niet om de hete brij heen.

Verwacht niet dat iedereen gemakkelijk over seks praat.

Denk niet : geen partner = geen seks

Denk niet : als geen partnerseks = geen vragen over seksualiteit

Vraag naar partner en niet naar man / vrouw

Maar wat nu ?

"WAT DENK JIJ? ZO U HET
OOIT NOG GOED KOMEN TUSSEN ONS?"

Wat te doen met verkregen informatie?

Situatie normaliseren ; is er een probleem? Wat gaat goed?

Bespreken met partner

Praktische adviezen

Eenvoudige interventies

Folder / websites

Gericht doorverwijzen

Praten en goed luisteren

NIVEA

Adaptatie; veel kan wel

Blijf intimiteit zoeken

Seks! Een leven lang leren

Gebruik je gevoel voor humor

Inloophuis

Praktische adviezen & Eenvoudige interventies

- Seks is meer dan alleen penetratieseks
- Kies een ontspannen houding
- Kies eens een ander tijdstip
- Opzoeken van erotische prikkels/ erotische hulpmiddelen
- Gebruik van glijmiddel bij vaginale droogheid?

Thema
Seks

Kanker heeft invloed op de beleving van seksualiteit en intimiteit in een relatie. Hoe groot de impact is, verschilt per persoon. Geen verhaal is hetzelfde. Maar dát er voor veel patiënten en hun partner het een en ander verandert, is een feit.

Snel naar

Intimiteit en seks bij kanker

→

Informatie per kankersoort

→

Ervaringsverhalen

→

Tips voor partners van mensen met kanker

→

Tips voor zorgverleners

→

Hulp en informatie

→

Intimiteit en seks bij kanker

Informatie per kankersoort

- [Blaaskanker](#)
- [Borstkanker](#)
- [Darmkanker](#)
- [Gynaecologische kanker](#)
- [Hoofd-halskanker](#)
- [Prostaatkanker](#)
- [Zaadballkanker](#)

Ervaringsverhalen

Tips voor partners van mensen met kanker

Tips voor zorgverleners

Hulp en informatie

Gynaecologische kanker

Door gynaecologische kanker zoals eierstokkanker, vulvakanker, baarmoederkanker, baarmoederhalskanker en schaamlipkanker en de bijbehorende behandelingen, kan er op seksueel gebied van alles veranderen. Je kan seksuele problemen krijgen, of bestaande seksuele problemen kunnen verergeren. Maar dat hoeft niet, het verschilt per persoon. Sommige vrouwen hebben geen of alleen tijdelijk seksuele problemen. Bij andere vrouwen gaan de problemen niet meer weg.

Seksuele functie (lichamelijke gevolgen voor seksualiteit)

Welke gevolgen gynaecologische kanker heeft, hangt onder meer af van de soort kanker. Gevolgen waar vrouwen mee te maken kunnen krijgen, zijn:

Kanker en met name de behandeling geeft dikwijls problemen bij seksualiteit.

Maak het bespreekbaar. Vraag ernaar, de patiënt meldt het niet.

Praktische adviezen.

Gericht doorverwijzen

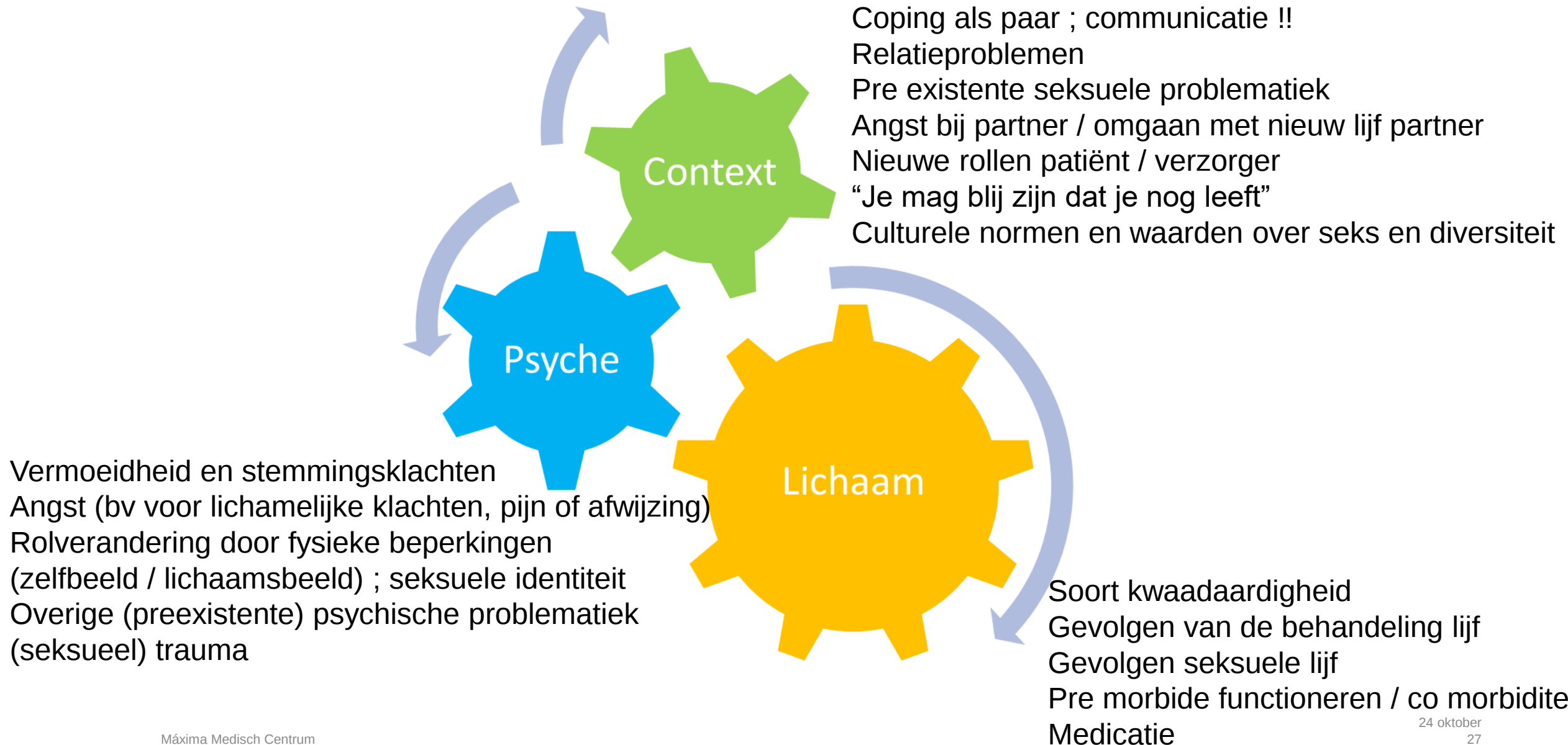

Contact

Telefoonnummers

- Polikliniek seksuologie
(040) 888 60 50

Seksualiteit als een dynamisch **bio-psycho-sociaal** model

A wooden signpost with two directional signs. The top sign points right and says 'QUESTIONS'. The bottom sign points left and says 'ANSWERS'. The signpost is made of weathered wood and is set against a bright blue sky with scattered white clouds. The signs are made of light-colored wood with a slightly distressed texture.

QUESTIONS

ANSWERS